

Albay Mucip Ataklı ile görüşme

Erzurum'un tanınmış bir jet pilotu olan Kurmay Albay, hayatını ve memleket dâvaları hakkındaki fikirlerini anlatıyor

RÖPORTAJI YAPAN: YAŞAR KEMAL

Kurmay Albay Mucip Ataklı
(Yazısı 5 inci sahifemizde)

Uçak, o zamanın en iyi uçaklarından Muskito uçagıdır. Mucip Ataklı Yüzbaşı rütbesinde bir pilot tur ama, bu uçağa ilk olarak biniyor. Çift motörlü uçağa alışmak için pilotu önce bir usta pilotun yanına verirler. Mucip Ataklıyı da sınıf arkadaşlarından Abdullah Özçekicinin yanına veriyorlar.

Muskito havalanıyor. Rahat, iyi, güzel. İçindeki pilotlar hayatlarından memnundur. Muskito mavi gök te süzülüyor. Mucip Ataklı için, bir kere, usta uçucu yanında çift motorluyla uçmak yeter. Ondan sonra tek başına uçacak... Çünkü usta bir pilottur.

Az gidiyorlar, uz gidiyorlar... Derken efendim uçağın iki motoru da birden duruyor. Uçak gökten yere doğru bir süzülüyor. Pilot ta olsa, can bu.

Usta pilotlar bu işi kazasız belâsız atlatmağa çalışıyorlar. Ustalıkla meydana inmek için bütün maharetlerini kullanıyorlar. Can pazarı... Ve can en belâlı yerde,

— Arkası Sa. 5, Sü. 1 de —

Cumhuriyet
3.8.1960

3 Ağustos 1960

İkinci Cumhuriyetin İhtilal Meclisi Üyeleri: 20

Albay Mucip Ataklı ile görüşme

- Baştarafı 1 inci sahifede -

pamuk ipliğine bağlı salınıp durur.

«Korktunuz mu bu inişte?»

«İnsan korkar,» diye kargılık verdi. «Fakat, biz motorlar durmuşken korkmağa fırsat bulamadık. Çünkü yürüde yük çaresiz değildik. İnsan çaresizlik karşısında korkar. Halbuki biz tedbirler düşünüyoruz. Kafamız korkuya değil, tedbirlerle meşgulü. Bizleri ustalığımız kurarsa idi.»

Havada dört beş dakikalık bir çırpınma... İnsan tekniği, tabiat gücü. Can kayışında iki insanın ustalığı. Motorlar azıcık işlese kur tuluş var. Motorlar kaya gibi, ses vermez ki...

Birden bir kütürtü. Uçak top-rekt'a ve parça parça. Uçak hava alanının yakınındaki fundalığa düşmüş ve ağaçları biçmiş. Uçak un ufak ama, Ataklı'nın ve arkadaşının bildikleri yer sapaşğlam. Yaralanmıyorlar bile.

Uzun pilotluk hayatında bu, Ataklı'nın başından geçen en tehlikeli olay. Bize göre belâh, zor iş ama, ona göre kolay ve olağan. Kimbilir öteki pilot arkadaşlarının başlarından neyer geçmiştir de, bu olay olağan geliyor Ataklıya.

Albay Ataklı jet pilotudur. Jet pilotluğunun öteki uçak pilotluğundan farkını soruyoruz. Pek az fark olduğunu söylüyor.

«Ama Albayım birisinin sür'atı şu kadar, öteki ses duvarını aşır.»

«Yukarda,» diyor Albay Ataklı, «sür'at belli olmaz. Ancak yere yakın yerde, yer görüldükten sür'atın farkına varır insan. Mukayese imkânı ortadan kalkınca, sür'at de ortadan kalkar. Sür'atın ne olduğunu ancak ölümlü-iki sayıktan öğrenebiliriz.»

Ben ilk olarak bir jet pilotuyla konuşuyorum. Cana yakın, habacın, ağır ağır konuşan bir insan Albay Ataklı. Renal, gözleri, bakışları, rahatça, doğca konuşuşu tam Erzurumlu. Birçok Erzurumluardan çok arkadaşım vardır. Hakaretleri o kadar çok onlara benziyor ki... İri yapı, kalın kaşlı ve yanık esmeri... Sakaklarında aklar var.

HAYATI

Albay Mucip Ataklı 1919 da Erzurumda doğmuştur. Sövari Binbaşısı Abdürrahim Beyin oğludur.

Bu röportajı yaptıktan yani Albay Ataklıyla konuşmadan bir gün önce Cevat Dursunoğlu'na gitmişim. Dursunoğlu'na «Böyle bir Erzurumlu ile konuşacağım. Adı da Mucip Ataklı.»

«Yaa demiştin, çok iyi. O bizim Abdürrahim Beyin oğludur.»

«Ve bana Abdürrahim Beyi söylemişti»

«Abdürrahim Bey benim gördüğüm, belki de, en doğru insandır. Zaten bazı yolsuzlukların önüne geçemediğinden genç yaşında ordudan istifa etmiştir. Müdafiyeyi Hukukun dışındaki en faal sızâlarından bir tanesiydi. Çok cesur ve vatansever, gösünü daldan budaktan sakınmayan bir adamdı. Sonra o zamanın en mekkrat insanlarından birisiydi. Eski bir asker olmasına rağmen hüsnürlülüğü çok bir insandı. Millî Mücadeleye çok yardım etti.»

Annesi Safiye Hanımdır Mucip Ataklı'nın. Hayıresever ve misafir-sever bir kadındır. Erzurumludur o da.

Okuma imkânı, bir asker alifine ne imkân sağlayabilirse onun çerçevesi içinde... Yani o kadar parlak değil, Erzurum Ortaokulunu bitirdikten sonra, Maltepe Askerî Lisesine gitmiştir. Baba melezini kendi isteğiyle seçmiştir. 1938 yılında Lisesi bitirerek Ankara Harp Okuluna birtarap olarak girmiştir. 1940 ta da hava subayı olarak okulu bitirmiş, bundan sonra Eskişehir Hava Okulunda iki yıl havacılık ve pilotaj tahsil... 1942 de pilot olmuştur. Oradan, Eskişehir Birinci Hava alayına tayin edilip işe baş amıştır.

Ataklılar dört ka-deştirler. İkinci kız, ikisi erkek. Erkek yardış de askerdir ve Torçu Yüzbaşısıdır.

1945 da Harb Akademisine girip Kurmay Yüzbaşı olarak çıkmıştır oradan. Bundan sonra Harb Akademisinde Hava tabiyesi ve Hava stratejisi okutmuştur üç yıl. Yarbay oduktan sonra da Harb Akademisine yine öğ-itmen tayin etmekten kurtulmuştur.

MERAKLARI

Şiire ve edebiyata çok meraklıdır. Hava coğrafyası ve Jeopolitik adlı yayınlanmış bir eseri vardır. Bir havacı arkadaş ile birlikte de «Günün Problemleri», başlıklı atında bir kitap serisine başlamış, birinci cildini yayınlamış, ötekileri yayınlamağa vakti olmamıştır.

«Memleketi gezdiniz mi? İnsanlarıyla temasınız oldu mu?»

«Memleketin dörtte üçünü gezdim. Bütün insanları sevdiğim için, bulunduğum yerlerdeki insanlarla hep temas ederim. En hoşlandığım şey insanlarla konuşup onları anlamaktır. Memleketinin insanlarını her yönleriyle bilirim. İyiliklerini, kötülüklerini, yoksulluklarını, acılarını bilirim.»

Albay Ataklı on beş ay Pariste Avrupa Müttefik Yüksek Karargâhında bulunmuştur. Bu arada tatillerden faydalanarak Almanya, Hollanda, Belçika ve İngiltere'ye gitmiştir. İngilizce bilir, Bunu, Robert Kolejde Millî Savunma için ayrılan kurslardan faydalanarak öğrenmiştir.

EN ÖNEMLİ DAVAMIZ

Memleketin en önemli davasını soruyorum. Albay Ataklıya, Ahlak davası olduğunu söylüyor.

«Nedir bu ahlak davası?» diye soruyorum. «Bu, ahlaklılığın sıcağı sebebi nedir? Önüne nasıl geçmeli?»

«Ahlaklılığın sebebi, memleketi idare edenlerin şahsi hırs ve menfaatlerini, bazı zümrelerin kendi hırs ve menfaatlerini millî menfaatlerin önünde tutmalarıdır. Bir millet birlikinde güvenen fertlerden teşekkül ederse devalarını halledebilir.»

«Bir milletin kişileri birbirleri-

ne nasıl güvenebilirler?»

«Fertler, kendilerini idare eden insanların doğru ve namuslu, hak ve hukuka riayetkâr olduklarını ve vatan sevgisini şahsi menfaatlerinin üstünde tuttuklarını inandıkları gün, birbirlerine güvenebilirler.»

«Sosyal düzensizliklerin fertlerin ahlakının bozulmasında rolü yok mu?»

«Bütün yukarda söylediklerim, sosyal düzensizlikler ortadan kalktıktan sonra, olabilir. Düzensizlik üstüne hiç bir şey bina edemezsin.»

Yağlıbaya resim yapıyor Albay Ataklı. Ressamlardan Çalla İbrahim'i çok seviyor.

«Bir resim sergisi açmayı düşünüyor musunuz?»

«Hayır.»

Coğrafik Mağazını, Dünya ve Vatan gazetelerini takip ediyor.

Mucip Ataklı'nın 12 yaşında bir kızı, 7 yaşında bir oğlu var.

«Albayım» diyorum, «çocukluğunuz Erzurumda geçti. Oraya ait bir sürü anılarınız var? Hiç jettie Erzurumun üstünden geçtiniz mi? Duyularınız neler oldu?»

«Birkaç kere jettie Erzurumun üstünden geçtim. İnsan nerede olursa olsun, eski günlerini, çocukluğunu hatırlıyor. Hissimni akrabasını göreceği geliyor. Erzurumun üstünden geçmem tetadüfi değildir. İnsanın içinden bir şeyler, gökte de olsa, çekip oraya götürüyor. Birkaç kere pervaneli uçaklarla Erzuruma indim.»

Konudan konuya atlıyoruz .

21 MAYIS

«Devrimden sonra en çok yaşadığımız, şgladığımız, güldüğünüz?»

«Devrimden sonra en çok yaşadığımız, eski devir adamlarının alıştikları dalkavuklukları bırakmalarını görmem oldu. Bunlar ne biçim insanlar, devrim olmuş, işiştten geçmiş, hâlâ dalkavukluklarında direniyorlar. Ellerine ne geçecek dalkavuklukla. Bir şey görmeyecek ama, dalkavukluklarını bırakamıyorlar. Aşkanklık, Ağladığınma, gelince, milletini, bu hiç bir zaman yüzü gülmemiş milletin güldüğünü görmek, bir de gençlerin cenaze töreni ağılatır.»

KÖY ENSTİTÜLERİ İÇİN

«Köy Enstitüleri için ne diyorsunuz Albayım?»

«Köy Enstitülerinin islah edilecek açılmasına taraftarım. Kurmay gezilerinde birçok Köy Enstitüsünü görmek, görmek, tetkik etmek imkânını buldum. Müspet çalışmalarına şahit oldum. İslah edilecek, daha metodu bir çalışma düzeni sağlanarak, açılmalarına taraftarım Köy Enstitülerinin.»

«Halktan oy bekleyen siyasi partilerin Toprak Reformu, Sağlık Sigortası, Eğitim Seferberliği gibi reformları yapacaklarına inaniyor musunuz?»

«Ben, siyasi partilerde idealist insanlarla bulunduğuna kanırım. Bu idealistler, partileri içinde ek-

seriyetti ele alabilirlerse reformları yapmalarını için sebep kalmaz. Sonra partiler de aralarında bu ana davalar üzerinde prensip kararına varmalıdır. Ana davaları parti davalarının üstünde tutarlarsa, halka istediklerini vermeleri için sebep kalmaz.»

«Çok geride kalmış bir millettir. Yüzyılımızın öteki milletlerine ayak uydurabilmek için ne yapmalıyız?»

«Normalden çok çalışmalıyız. Bütün gücümüzle çalışmalıyız. Çalışmalarımızda samimi olmalı, kendimizden çok milletimizi düşünmeliyiz.»

«Hürriyetlerde kısıntılar olmalı mı?»

«Tahditsiz hürriyet... Öyle bir şey olmaz. Bir ferdin hürriyeti, öbürünün hürriyetini sınırlar. Benim bildiğim, inandığım, bir kere fikirlerde ve sözlerde hiç bir surette kısıntılar yapılamamalı. Bunlarda en küçük bir kısıntı, hürriyetlerde en küçük bir gedik, cümlele hürriyetleri zedeler. Hürriyet ya vardır, ya da yoktur. Tevfik Fikretin dediği gibi: (Fikri hür, vicdani hür, irfani hür.) bir hürriyet olmalı. Mücadelemiz bunun için.»

DÜŞÜKLER İÇİN

«Düşükler için ne diyorsunuz? Nasıl tanıdınız onları?»

«Vaktiyle de ben bu adamlara inanmadım. Bunlar tek parti idaresinin adamlarıydılar. Tek parti devrinde demokrasi için savaşmışlar, ancak izin çıktıktan sonra, parti kurup tek partinin karşısına geçmek yığıllığını gösterebilmişlerdi. Demokrasiye inanan insanlar, idealistler, her devirde, her şart içinde ideallerinin tahakkuku için didinirler. Hiç birisini, hiç bir zaman yapmamışlardı. Sonra, ki, izin çıktıktan sonraki mücadeleleri de, esas gayeleri de, milleti aldatarak iktidara geçmek, eskiden elde edemedikleri nimetlere sahip olmaktı. Nitekim ön yıllık idarelerinde şahsi menfaatlerinden başka bir şey düşünmediklerini, bugün anlamış bulunuyoruz.»

Son soruya geldim.

«Halkımız sefalet içinde. Siz Erzurumlusunuz. Ben de bilirim. İnsanlarımız hâlâ hayvanları arasında yatıyor ve yaşıyor. Ne dersiniz?»

«Yüz yılların tokatını yemiş, bakılmamış, ihmal edilmiş halkımıza düzenli bir çalışma yolu göstererek, yukarda söylediklerim reformlar tahakkuk ederse, kısa zamanda bulunduğu durumdan kurtulması için hiç bir sebep yok. Halkımız, sağlığına, iyiliğine güvendiğimiz halkımız bulunduğu durumdan kurtulacaktır.»

Yazık ki, vakti çok geçti. Kurmay Albay Ataklı'nın daha çok iş var.

Sesi hâlâ kulaklarımda:

— Halkımız kurtarılacaktır. Erzurum dağları var ben heran Aldı yüreğimi deri ile verem Sizde bulunmaz mı bir kurşun kalen

Yazıp arzuhallim.....

Diyor Erzurumlular. Bu dertli, bu belâhı mayanın Erzurum ovasında Pasın ovasından geçerken duyan gibiyim. Albay Ataklı bana bu türküyü, ve ulu Pasın ovasını hatırlattı. Ulu karlı ve sağlam...